

3. Розроблена та науково обґрунтована методика побудови індикаторів фондового ринку, побудована за класифікаційними ознаками, що відображають економічні характеристики цінних паперів та організаційно-правовий статус учасників фондового ринку країн BRICS.

Література

1. Пилипко В.С. Розвиток фондового ринку і перспективи зростання інноваційного потенціалу АТ / В.С.Пилипко // Економіка і прогнозування. — 2009. — №4. — С. 92—107.
2. Романова В.С. Використання системи індикаторів фондового ринку для прийняття інвестиційних рішень // Проблеми інвестиційного менеджмента в Україні: Прил. №2 (7) // Персонал. — 2000. — № 1 (55). — С. 166—172.
3. Світова федерація бірж [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.world-exchanges.org/>
4. ПФТС [Електронний ресурс]. — Режим доступу: www.pfts.com.ua.
5. Gouriéroux, C., Josiak, J. (2011) Financial Economics, Princeton Un. Press.
6. Peaucelle, I. (2011) The Formation of Financial Industries in USA, France and Russia, EEP/PSE n 2008-08.
7. Duffie, D., Singleton, K. «Modeling term structures of default able bonds» //The Review of Financial Studies.-2011. -12, pp.687-720.
8. Tobin, J. (1958). «Liquidity Preference as Behavior Towards Risk». Review of Economic Studies 25.1: pp.65–86.
9. Bloomberg [Електронний ресурс]. — Режим доступу: www.bloomberg.com
10. JSE Index [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.jse.co.za>
11. Marwitz, H.M. (1999). Portfolio Selection: Efficient Diversification of Investments. New York: John Wiley & Sons pg. 67-69.
12. SENSEX — The Barometer of Indian Capital Markets [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.bseindia.com/about/abindices/bse30.asp>
13. Hang Seng index [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.hsi.com.hk>
14. Индекс РТС [Електронний ресурс]. — Режим доступу: www.rts.micex.ru
15. Bovespa Index [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.bmfbovespa.com.br>

Статтю подано до редакції 10.10.2012 р.

УДК 339.732.4/330.34

С. М. Смолянкіна,
аспірант кафедри фінансових ринків,
Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана

МІЖНАРОДНІ ФІНАНСОВІ ОРГАНІЗАЦІЇ ЯК ГОЛОВНІ УЧАСНИКИ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНОГО ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ

АНОТАЦІЯ. У статті досліджено систему міжнародних економічних відносин, що виникають на основі механізму реалізації цільової функції міжнародних фінансових організацій, а також їх роль і місце у формуванні глобальної економічної системи.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: міжнародні валютно-кредитні організації, глобальна економічна система, валютно фінансова система, валютний курс, інтернаціоналізація.

АННОТАЦИЯ. В статье исследована система международных экономических отношений, возникающих на основе механизма реализации целевой функции международных финансовых организаций, а также их роль и место в формировании глобальной экономической системы.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: международные валютно-кредитные организации, глобальная экономическая система, валютно-финансовая система, валютный курс, интернационализация.

ANNOTATION. The article explored the system of international economic relations arising from the implementation mechanism of the objective function of international financial institutions and their role and place in shaping the global economic system.

KEYWORDS: international monetary and credit institutions, global economic system, monetary financial system, exchange rate, internationalization.

Постановка проблеми: Масштабність міжнародної діяльності, що характерна сучасній стадії розвитку людської цивілізації, є наслідком дії глобалізаційних процесів у планетарному вимірі. Найактивнішими рушійними силами у стимулюванні глобалізаційного розвитку є міжнародні фінансові організації. Саме вони, втягуючи у світовий валютно-фінансовий простір усі групи країн, формують сталі і системні зв'язки між ними, які виходять за межі суто валютно-фінансових і розвиваються як загально економічні. Саме міжнародні фінансові організації перебирають на себе функції створення рамкових умов світового економічного порядку, зокрема валютного, акумулювання у світовому масштабі тимчасово вільних валютних коштів і їх розподіл між країнами-позичальниками. Таким чином, роль окремих груп країн у цьому процесі визначається саме міжнародними фінансовими організаціями. Реалізація цих функцій міжнародних фінансових організацій і є одним з основних чинників створення глобальної економічної системи і інтеграції в цю систему національних економік.

Аналізостанніх досліджень і публікацій: Проблемаму глобального економічного розвитку і діяльності міжнародних фінансових організацій у різні часи займалися, як іноземні — Г. Браун, Дж. Вулфенсон, В. Говард, Д. Долан, Д. Кауфманн, М. Камдессю, Дж. Кейнс, Д. Рікардо, Д. Сакс, П. Самуельсон, Дж. Сорос, Д. Стігліц, С. Фішер, Б. Хансен, Л. Абалкін, І. Герчикова, А. Кіреєв, Л. Красавіна, В. Коллонтай, Г. Чуфрін, В. Широков та ін., так і українські — О. Білорус, З. Варналій, А. Гальчинський, Б. Кваснюк, Л. Кістерський, Г. Клишко, Д. Лук'яненко, М. Павловський, Ю. Пахомов, О. Плотніков, А. Поручник, Г. П'ятаченко, А. Рум'янцеv, В. Степаненко, А. Філіпенко, В. Хорошковський, О. Шнирков — вчені-економісти.

Мета і завдання дослідження: Завданням статті є аналіз і теоретичне осмислення цільової функції міжнародних фінансових організацій і механізму її реалізації, який призводить до посилення глобалізаційних тенденцій у світовій економіці.

Виклад основного матеріалу: Підвищення ролі міжнародних фінансових організацій у світовому економічному розвитку має під собою конкретне економічне підґрунтя, а саме — інтернаціоналізаційні процеси, що ведуть до створення глобального економічного середовища, яке переростає в глобальну еко-

номічну систему. Вплив міжнародних фінансових організацій на перебіг світових економічних процесів не однорідний і залежить від багатьох факторів. Проте будь-який геополітичний аналіз, зроблений без врахування впливу міжнародних фінансових організацій на міжнародні події, не відповідає вимогам сьогодення.

До типових глобальних систем можна віднести Міжнародні фінансові організації, засновниками (учасниками) яких є держави, тобто міждержавні фінансові організації, можна класифікувати за двома ознаками:

- по-перше, залежно від кола держав, що є їхніми засновниками (учасниками);
- по-друге, відповідно до сфер (напрямів) їхньої діяльності.

Залежно від держав, що стали засновниками (учасниками) міжнародних фінансових організацій, вони поділяються на такі, що належать до системи Організації Об'єднаних Націй, ООН (United Nations, UN), тобто загальносвітові, та регіональні.

Міжнародні фінансові організації покликані реалізувати наднаціональні функції, що передбачає вирішення універсальних завдань глобального масштабу.

Глобальна система — Організація Об'єднаних Націй — є центром системи великих і малих міжнародних організацій. Завдяки своєму майже універсальному членському складу, інституційній присутності на глобальному, регіональному та національному рівнях вона є найвпливовішою організацією глобального рівня. У її структурі створено розгалужену мережу спеціалізованих міжнародних організацій, кожна з яких виконує функції глобального лідера у своєму функціональному середовищі. До таких можна віднести:

- на світових товарних ринках такими є наступниця ГАТТ Всесвітня торговельна організація, Конференція ООН з торгівлі і розвитку (ЮНКТАД), Комісія ООН з права міжнародної торгівлі (ЮНСІТРАЛ);

- на світових фінансових ринках — Міжнародний валютний фонд та Міжнародний банк реконструкції та розвитку, який на цей час є ядром групи Світового банку; на ринку праці — Міжнародна організація праці тощо.

Міжнародні фінансові організації виходять з принципів функціонування ринкової економіки, згідно з якими капітал не знає національних кордонів: у пошуках сфер прибуткового вкладення він відносно легко долає митні та інші бар'єри, реалізуючись як мультинаціональний або транснаціональний капітал. У кінцевому рахунку реалізація такої функції визначає місце міжнародних організацій як рушіїв глобалізаційного процесу.

Фінансовий ринок став домінуючою силою в глобалізаційному розвитку з 80-х років, коли мобільність капіталу суттєво зросла. В цей же час він є головним фактором у перетворенні національних економічних систем на єдину економічну структуру, оскільки дозволяє звести в єдину міжнародну організацію національні процеси виробництва, розподілу та збуту. Отже міжнародні фінансові організації є не лише як рушіями процесу фінансової глобалізації, а й процесу створення глобальної економічної системи.

Такі міжнародні фінансові організації, як МВФ і Світовий банк розпочали свою діяльність у ролі інституційних структур світової економіки з моменту заснування Бреттон-Вудської валютної системи.

Створення міжнародних фінансових організацій відповідало саме потребі регулювання міжнародних валютних відносин, які після Другої світової війни

не могли розвиватися ні стихійно, ні за принципами Генуезької валютної системи, що існувала раніше.

Створенню МВФ передувало реформування світової валютно-фінансової системи, де інструменти та суб'єкти державного регулювання перетворилися на інструменти та суб'єкти наддержавного регулювання.

Цей період можна вважати початком виникнення наднаціонального регулювання міжнародних валютно-фінансових відносин.

У процесі розвитку світового господарства та у зв'язку із структурними змінами, що в ньому відбулися на протязі останнього півсотліття, цільове спрямування діяльності МВФ зазнало певної еволюції, з'явилися нові риси і в діяльності Світового банку.

Наступних змін світова економіка набула в 70-х роках ХХ ст. у наслідок валютної кризи, внаслідок чого була проведена валютна реформа. Така реформа відбулася на основі рішень Ямайської конференції 1976 року. В основу функціонування нового валютно-фінансового механізму було покладено поєднання принципів державного (відповідно до міжнародної валютної системи: наддержавного) регулювання та суто ринкових регуляторів, зокрема рівноважних чи нерівноважних сил попиту та пропозиції і відповідно дії конкурентних чинників. Еволюційних змін зазнали також і провідні міжнародні фінансові організації.

За нових умов роль МВФ як наднаціональної валютно-фінансової інституції з регулювання міжнародних валютно-фінансових відносин була різко зменшена, хоча і тепер Фонд виконує функцію регулювання валютно-розрахункових відносин між державами-членами.

Зниження ролі Фонду у вирішенні проблем світогосподарського розвитку не відповідало глобальній суті організації. Наступний етап еволюції виразився у тому, що при послабленні валютного компонента Фонд став організацією, яка перейняла на себе функції по розвитку фінансової компоненти, сприяючи стабілізації світових фінансових ринків. Кредити Фонду почали видаватися переважно не на фінансування дефіцитів платіжних балансів, а на підтримання економічних програм структурного регулювання у зв'язку з дефіцитом платіжного балансу. Регулююча функція Фонду почала обмежуватися країнами з більш слабкою економікою і валютно-фінансовою системою.

Відбулася переорієнтація МВФ від статусу, так би мовити, міжнародного банкіра до організації, що сприяє економічному розвитку країн, які самі не в змозі вийти на фінансові ринки і потребують офіційної підтримки фонду. До таких країн нині належать країни, що розвиваються, та країни з транзитивною економікою. Отже, наступні чинники еволюції впливу МВФ на дію глобалізаційної тенденції — крах колоніальної системи та трансформаційні процеси в країнах командно-адміністративної системи.

МВФ, який у значній мірі втратив попередню роль наднаціональної установи по регулюванню міжнародних валютних відносин, став виконувати нову роль — роль глобальної фінансової інституції, що надає фінансову та технічну допомогу країнам, що розвиваються, з метою формування в них ринкової системи господарства і інтеграції названих країн в економічний простір, що розвивається під дією глобалізаційної тенденції.

Наступним поштовхом до нових структурних зрушень у світовому економічному та політичному розвитку, що водночас знаменувало собою і новий етап глобалізації світового господарства, стають події кінця ХХ ст. Йдеться про крах командно-адміністративної системи. Десятки країн Східної та Центральної Європи, а також нові незалежні країни, що виникли на терені колишнього Радянського Союзу, стали на шлях здійснення економічних реформ і формування ринкової системи господарства. За нових умов розвитку трансформаційних процесів посилилась роль та диверсифікувалась діяльність МВФ. Його цільовим спрямуванням стало надавати фінансову та кредитну допомогу країнам перехідної економіки для забезпечення в них макроекономічної стабілізації, ліквідації дисбалансу зовнішніх платежів, долання інфляційних процесів, здійснення структурної перебудови економіки на основі приватизації державної власності і формування середнього та малого підприємництва.

МВФ, як міжнародна фінансова організація глобального масштабу ставить і реалізує у своїй діяльності завдання глобалізаційного масштабу:

- сприяння валютному співробітництву країн з ринковою економікою;
- сприяння розширенню світового товарного обігу та збалансуванню зовнішньоторговельних платежів;
- сприяння валютній стабільності в світі шляхом узгодження та координації валютної політики окремих країн;
- запобігання спробам штучного конкурентного знецінення валют і в такий спосіб попередження рецидивів «торгових» та «валютних війн»;
- сприяння нормалізації міждержавних платіжних відносин, яке відповідає завдання усунення валютних обмежень, що стримують такі відносини;
- надання країнам-членам Фонду позик і кредитів в іноземній валюті для ліквідації дефіциту в платіжному балансі, а відтак для стабілізації валют;
- надання консультаційної допомоги з макроекономічної стабілізації країнам, що трансформуються.

Світовий банк характеризує себе як багатосторонню кредитну установу, до складу якої входить 5 організацій, у тому числі Міжнародний банк реконструкції та розвитку (МБРР) (International Bank for Reconstruction and Development (IBRD)), Міжнародна асоціація розвитку (МАР) (International Development Association (IDA)), Міжнародна фінансова корпорація (МФК) (International Finance Corporation (IFC)), Багатостороннє агентство по гарантіях інвестицій (БАГІ) (Multilateral Investment Guarantee Agency (MIGA)), Міжнародний центр з врегулювання інвестиційних спорів (МЦВІС).

Висновок. Отже, міжнародні фінансові організації, які були засновані у відповідь на вимоги інтернаціоналізації, стали в подальшому її інструментами, оскільки їх діяльність як об'єктивно, так і суб'єктивно відповідала критеріям економічної глобалізації. Це означає, що за своєю природою ці організації є носіями глобалізаційної функції, які за різних умов мають різні форми прояву: від простої фінансової підтримки розвинених країн, як передумови формування їх взаємозалежного розвитку, до втягування економічно менш розвинених країн у глобалізоване економічне середовище. Таким чином, міжнародні фінансові організації, представлені МВФ і групою Світового банку, є активними творцями світової економічної системи, а глобалізаційна функція є формою вираження їх цільової функції.

З розвитком процесу глобалізації політика, що її проводять міжнародні фінансові організації, зазнає певних змін, оскільки сама глобалізаційна функція, а відтак цільове спрямування діяльності МВФ і СБ не є чимось раз назавжди даним чи застиглим. У реалізації цільової функції кожного разу коригуються і цільові завдання міжнародних організацій.

Міжнародні фінансові організації Міжнародний валютний фонд та Група світового банку являють собою глобальні за природою організації, цільова функція яких — інтеграція країн у світовий ринковий простір, тобто у глобальне економічне середовище. З моменту свого виникнення і протягом еволюціонування, що триває понад 50 років, вони, змінюючи інструменти реалізації своєї цільової функції, спрямовано впливали на формування глобальної економічної системи.

Література

1. Міжнародні фінансові організації: Підручник / Н. С. Рязанова, М. А. Гапонюк, А. А. Максименко. — К.: КНЕУ, 2010. — С. 33—37.
2. Білорус О.Г., Лук'яненко Д.Г., Поручник А.М. Методологічні проблеми дослідження інтернаціоналізації та глобалізації // Стратегії економічного розвитку в умовах глобалізації: Монографія / За ред. д-ра екон. наук, проф. Лук'яненка Д.Г. — К.: КНЕУ, 2001. — С. 6—18.
3. Дрисколл Девид Д. Международный валютный фонд и Мировой банк: в чем их различия? — Вашингтон: МВФ, 1992. — 20 с.
4. Міжнародні економічні відносини: історія міжнародних економічних відносин: Підручник для студ. екон. вузів і фак. / Відп. ред. Філіпенко А.С. — К.: Либідь, 1992. — 191 с.
5. Поважна Н.Я. Міжнародні валютно-фінансові організації як складова інституціональної основи глобалізації світової економіки // Збірник наукових праць. Міжнародна економіка. — К.: Інститут світової економіки і міжнародних відносин НАН України, 2000. — Вип. 27. — С. 198—202.
6. Мировая экономика: Учебное пособие для вузов / Под ред. И.П. Николаевой. — М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2006.
7. Мировая экономика: Учебник / Раджабова З.К. — М.: ИНФРА — М., 2007.
8. IMF Annual Report 2002. — www.imf.org. — 100 p.
9. World Bank Annual Report 2004. — www.worldbank.org — P.44

Статтю подано до редакції 10.10.2012 р.

УДК 339.54

Ю.М. Солодковський, канд. екон. наук, доцент,
Г.В. Солодковська, старший викладач,
кафедра міжнародної торгівлі,
ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»

СУЧАСНИЙ ДОСВІД ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДІВ МАТЕМАТИЧНОГО МОДЕЛЮВАННЯ ПРИ ФОРМУВАННІ МІЖНАРОДНОЇ ТОРГОВОЇ ПОЛІТИКИ

АНОТАЦІЯ. У статті систематизовано основні методи прогнозування змін торгової політики країни, виявлено їх базові принципи, переваги та недоліки, досліджено світовий досвід їх практичного застосування у механізмі формування національних торгових політик. Виявлено недосконалість методології системної математичної оцінки реформ торгової політики, не спроможної врахувати крім зміни тарифного захисту й нетарифні бар'єри міжнародної торгівлі товарами та послугами.